

Nr 14

Utlåtande i anledning av väckta motioner om inrättande av en tjänst som allmänt ombud vid försäkringsdomstolen, m. m.

Andra lagutskottet har till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 267 i första kammaren av herr *Hanson, Per-Olof*, samt nr 314 i andra kammaren av herr *Hamrin* i Kalmar m. fl.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts,

»att riksdagen måtte uttala, att en tjänst som allmänt ombud vid försäkringsdomstolen skall inrättas, så att det nuvarande underställningssystemet inför försäkringsdomstolen av vissa riksförsäkringsanstaltsbeslut kan avskaffas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära de förslag till ändringar och tillägg i gällande lagstiftning som föranledes härav, att föreläggas detta års höstriktsdag, samt

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsam prövning av frågan huruvida icke enskilda rättssökande för tillvaratagande av sina intressen i försäkringsmål bör tillerkännas förmånen av fri rättegångshjälp inför försäkringsdomstolen».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II:314.

Gällande bestämmelser m. m.

I samband med beslut av 1961 års riksdag om en mera enhetlig organisation av socialförsäkringen inrättades som en högsta prövningsinstans i socialförsäkringsmål *försäkringsdomstolen*. Denna är högsta instans i mål om sjukförsäkring, folkpension, tilläggs pension och yrkesskadeförsäkring samt vissa andra ärenden. Enligt *lagen den 26 maj 1961 om försäkringsdomstol* sker fullföljd av talan från riksförsäkringsverket till försäkringsdomstolen. När det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att en fråga prövas av försäkringsdomstolen eller eljest särskilda skäl förefinnes för en sådan prövning, kan riksförsäkringsverket underställa sitt beslut domstolens prövning. Domstolen består av en president och minst fyra försäkringsdomare, som skall vara lagfarna,

¹ Bihang till riksdagens protokoll 1963, 9 saml. 2 avd. Nr 14

samt minst fyra icke lagfarna ledamöter, vilka skall ha uppdraget som bisyssla. Domstolen är domför med tre lagfarna och två icke lagfarna ledamöter. Prejudikatfrågor kan avgöras i plenum. Förfarandet i domstolen är icke reglerat i detalj utan det har förutsatts, att domstolen i viss utsträckning skall kunna på egen hand utbilda en ändamålsenlig processordning. Genom hänvisningar i lagen gäller i tillämpliga delar vissa bestämmelser i rättegångsbalken, bl. a. om domare och rättegångsombud, straff och vite, omröstning och bevisning. Grunddragen i handläggningen regleras direkt i lagen, varvid bestämmelserna i rättegångsbalken om handläggning av besvär i hovrätt tjänat som förebild.

I fråga om rätten att fullfölja mål till försäkringsdomstolen gäller icke någon begränsning. Målen kan föras upp till domstolen icke blott besvärsvägen utan även såsom nämnts genom underställning. Frågan huruvida underställning borde förekomma har varit föremål för ingående diskussioner. *Socialförsäkringens administrationsnämnd*, vars förslag (SOU 1960:35) ligger till grund för den år 1961 genomförda omorganisationen av socialförsäkringens administration behandlade bland annat även spörsmålet om besvärsrätt för andra än enskilda parter och diskuterade i detta sammanhang, huruvida det borde finnas ett allmänt ombud, som i egenskap av representant för försäkringen kunde överklaga avgöranden i dessa ärenden. Nämnden anförde som sin åsikt att behovet av ett allmänt ombud för tillvaratagande av det allmännas intresse minskade i den mån de beslutande organen besatt erforderlig sakkunskap. Om vidare besvärsrätt tillerkändes dessa organ, ansåg nämnden att behovet av allmänna ombud blev än mindre.

Vid remissbehandlingen av administrationsnämndens förslag berördes frågan om besvärsrätt för andra än enskilda parter och om allmänt ombud med rätt att överklaga beslut i socialförsäkringsmål av *besvärssakkunniga*, som framhöll, att enligt administrationsnämndens förslag besvärsförfarandet väsentligen skulle få karaktär av ett enpartsförfarande. Erfarenheten gav emellertid vid handen, att utredningen av ett besvärsmål blev mera allsidig och fullständig och garantierna för riktiga avgöranden därmed större i ett förfarande mellan två motstående parter. Besvärssakkunniga ansåg det därför böra tillskapas ett institut med allmänt ombud, som skulle ha till uppgift att inträda som enskilds motpart i besvärsmål och att överklaga första instansens beslut. I fråga om avgörandena i första instans framhöll besvärssakkunniga att det självfallet inte kunde bli tal om en allmän eftergranskning men att besvärsrätt för det allmänna erfordrades för tillvaratagande av statens intressen på detta stora och ur ekonomisk synpunkt synnerligen betydelsefulla område och för vinnande av enhetlig rättstillämpning. Behovet av ett allmänt ombud framstod för besvärssakkunniga som än mer påtagligt vad avser centralmyndighetens beslut i besvärfrågor. I den mån sjukförsäkringen bestod som icke-

statliga organ, ansåg besvärssakkunniga ur förvaltningssynpunkt intet vara att erinra mot att klagorätt tillerkändes dem men en sådan klagorätt tillgodosåg endast i ringa mån behovet av de allmänna och de rent statliga intressenas tillvaratagande i de olika socialförsäkringsmålen. Enligt besvärssakkunnigas mening framstod det som klart otillfredsställande, att i en så kvalificerad instans som den planerade socialförsäkringsdomstolen inte ha ett tvåpartsförfarande. Även *uppbördsutredningen* ifrågasatte om inte behov förelåg av ett allmänt ombud. De statliga intressena syntes nämligen inte bli tillgodosedda enbart genom de av administrationsnämnden föreslagna åtgärderna. Enligt uppbördsutredningens mening borde uppgiften att vara allmänt ombud kunna anförtros någon befattningshavare i socialförsäkringsverket. Ett ställningstagande till frågan om allmänt ombud i socialförsäkringsmål kunde ske utan avvaktan på det resultat, var till uppbördsutredningen kunde komma. *Landsorganisationen* fann det önskvärt, att den officialprövningsrätt, som nu tillkommer försäkringsrådet inom yrkesskadeförsäkringen, också infördes beträffande övriga socialförsäkringsgrenar. Som skäl för sådan rätt framhöll *Landsorganisationen* intresset av enhetlig lagtillämpning och angelägenheten av att förhindra rättsförlust på grund av brister i besvärshandlingarna eller deras för sena ankomst. Tillsynsmyndigheten borde enligt organisationens mening i tveksamma fall också kunna underställa ärenden.

Landsorganisationen vände sig mot förslaget att part själv skulle bestrida kostnaden för egen inställelse och för av honom åberopat vittne eller sakkunnig och fann det ur social synpunkt otillfredsställande, om en försäkringstagares möjligheter till belysning av ett sakförhållande därigenom skulle begränsas. *Landsorganisationen* föreslog därför, att part som var fysisk person skulle tillerkännas ersättning för dylika kostnader. Liknande synpunkter anfördes av *Rikskommittén för partiellt arbetsföra*. *Riksförsäkringsanstalten* ansåg att ersättning till sakkunnig, som part åberopat, skulle kunna gäldas av allmänna medel under samma betingelser som vittnesersättning.

Föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson, anförde i *proposition nr 45 år 1961* i frågan om allmänt ombud:

I samband med förfarandet vid domstolen aktualiseras frågan om bevakande av det allmännas intresse i socialförsäkringsprocessen. Administrationsnämnden har velat lösa detta problem genom att tillägga det organ som beslutar i första instans besvärsrätt. Nämnden har dock inte ansett att man borde ge lokal skattemyndighet besvärsrätt beträffande centralmyndighetens beslut i frågor rörande beräkning av pensionsgrundande inkomst. Beträffande yrkesskadeförsäkringen föreslår nämnden, att riksförsäkringsverket och övriga försäkringsinrättningar skall ha besvärsrätt. Någon invändning kan visserligen inte göras mot att sjukkassorna har besvärsrätt i sjukförsäkringsärenden och försäkringsinrättningarna i yrkesskadefrågor. I dylika mål har ju sjukkassorna och försäkringsinrättningarna ett eget ekonomiskt intresse och de kan därför helt

naturligt inta partsställning. Beträffande övriga ärenden som skall handläggas av sjukkassorna är emellertid den av nämnden föreslagna anordningen mindre tilltalande. Väljer man i stället den av besvärssakkunniga m. fl. förordade utvägen med en särskild partsrepresentation för det allmänna i socialförsäkringsmål, ett allmänt ombud, får man en naturlig lösning av problemet. Såsom besvärssakkunniga utvecklat vinner man åtskilliga fördelar, om på detta sätt processen vid domstolen anordnas som ett förfarande med två motstående parter. Erfarenheter från andra håll visar, att utredningen blir fullständigare och att domstolen får ett säkrare underlag att bygga sina avgöranden på. För det allmänna är det också av vikt, att i socialförsäkringens intresse prejudicerande frågor kan underställas domstolen även av andra än enskilda parter. En särskild partsrepresentant för det allmänna skulle kunna verksamt bidra till att skapa en tillförlitlig och vägledande praxis på socialförsäkringarnas område.

Vad jag nu anfört talar enligt min mening starkt för att processen i socialförsäkringsmål bör tillföras, åtminstone i högsta instans, en särskild representant för det allmänna. Emellertid kan betänkligheter resas mot att i dagens läge ta ett sådant steg utan en närmare undersökning rörande vilka konsekvenser i olika avseenden, som det skulle föra med sig. Det synes svårt att på nuvarande stadium med större grad av säkerhet överblicka hur ett sådant partsförfarande skulle gestalta sig i praktiken. Jag finner mig fördenskull inte beredd att nu föreslå införande av en särskild partsrepresentation för det allmänna. Denna fråga bör dock lämpligen tagas upp vid ett senare tillfälle, sedan större erfarenhet angående besvärsförfarandets funktion inom det nya socialförsäkringssystemet vunnits.

Om jag inte nu vill förorda en särskild representant för det allmänna finner jag mig dock böra föreslå andra, mindre ingripande åtgärder som är ägnade att till en del fylla samma syfte. Vad jag härvidlag tänker mig är införande av möjligheter för riksförsäkringsverket att underställa sina avgöranden försäkringsdomstolens prövning. Genom en sådan anordning skulle yppas möjlighet att inhämta domstolens mening i exempelvis fall av prejudicerande betydelse eller där tveksamhet yppat sig — måhända dokumenterad genom skiljaktiga meningar — angående en frågas rätta bedömning. Jag föreslår således, att i lagstiftningen om allmän sjukförsäkring, folkpensionering och försäkring för allmän tilläggspension införas bestämmelser om att riksförsäkringsverket skall äga underställa sina avgöranden försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas i högsta instans eller eljest särskilda skäl förefinnes för sådan prövning. Beslut om underställning skall fattas i samband med avgörandet i sakfrågan.

Det allmännas intressen synes jämväl i de lokala instanserna kunna bevakas genom ett underställningsförfarande, här i förening med befogenhet för centralmyndigheten att självant ta upp ett lokalt organs beslut till prövning. Inom den allmänna pensioneringen bör som jag tidigare framhållit underställningsreglerna utformas så att ett beslut av en pensionsdelegation automatiskt skall underställas centralmyndigheten så snart ordföranden eller föredraganden i delegationen antecknat skiljaktig mening till protokollet. Centralmyndigheten bör vidare i sin tillsynsverksamhet ha möjlighet att självant ta upp ett underordnat organs beslut till omprövning.

Vid granskningen av den nämnda propositionen anförde *lagrådet* bland annat:

De fördelar, som skulle vara att vinna om en särskild partsrepresentation för det allmänna tillskapas, äro enligt *lagrådets* mening så betydande att man bör söka genomföra en dylik ordning redan nu. Endast om avsevärda svårigheter av organisatorisk art skulle lägga hinder i vägen, bör frågan uppskjutas. Därest reformen tills vidare begränsas till socialförsäkringsprocessen i högsta instans, synas emellertid inga nämnvärda organisatoriska svårigheter föreligga att nu införa en dylik partsrepresentation. Detta kan ske sålunda, att Kungl. Maj:t förordnar en befattningshavare hos riksförsäkringsverket att såsom allmänt ombud föra det allmännas talan hos försäkringsdomstolen i socialförsäkringsmål, som avgjorts av riksförsäkringsverket eller försäkringsrådet; talan bör från hans sida fullföljas i de fall där det från prejudikatsynpunkt eller eljest av särskilda skäl är av betydelse att domstolen prövar saken. Denne befattningshavare bör icke deltaga i avgörandet av socialförsäkringsärenden hos riksförsäkringsverket. Erforderligt biträde bör lämnas honom av de befattningshavare hos verket som utses därtill. Någon nämnvärd utökning av personalen hos verket torde icke behöva föranledas av *lagrådets* förslag.

Efter *lagrådsgranskningen* anförde *justitierådet Bomgren* i fråga om kostnader vid domstolen:

I den mån enligt förslaget muntlig handläggning äger rum för att genom förhör med part vinna utredning om faktiska omständigheter, framstår handläggningen som en av domstolen till fullgörande av dess skyldighet att sörja för att målet blir fullständigt utrett anordnad bevisupptagning, till sitt syfte likartad med ett på dess initiativ tilkommet avhörande av vittnen och sakkunniga. Efterkommer icke part föreläggande att inställa sig, skall rätten pröva vilken betydelse hans uttalande må tillmätas i bevisavseende. Det finnes anledning förmoda att i vissa fall, av ekonomiska skäl, svårigheter komma att uppstå för part att efterkomma ett föreläggande att personligen infinna sig inför domstolen. Det torde kunna antagas, att domstolens uppgifter med avseende å utredningen och bevisbedömningen skulle underlättas, därest part av allmänna medel kunde tillerkännas ersättning för kostnader till resa och uppehälle samt för tids-spillan ävensom beredas möjlighet att uppbära förskott för nämnda kostnader. Det förhållandet att det är ovisst, om och i vad mån en sådan regel kan komma att godtagas i fråga om förvaltningsprocessen i övrigt, synes icke böra utgöra hinder för att, såvitt avser rättegången i försäkringsdomstolen, i ovan angiven utsträckning giva part rätt till ersättning och förskott av allmänna medel. (Jfr 52 § lagen om yrkesskadeförsäkring.)

Av anförda skäl hemställer jag att, i anslutning till bestämmelserna om muntlig handläggning, upptagas stadganden av innehåll, att till part som förelagts att personligen inställa sig till muntlig handläggning skall, om så erfordras, ersättning av allmänna medel utgå för kostnader till resa och uppehälle samt för tids-spillan enligt vad som är stadgat om sådan ersättning till vittne m. fl. ävensom att part äger enligt de närmare bestämmelser som utfärdas av Konungen erhålla förskott för kostnader till resa och uppehälle.

I anledning av de gjorda uttalandena anförde *departementschefen*:

Frågan om partsrepresentation för det allmänna i socialförsäkringspro-

cessen bör prövas sedan någon tids erfarenhet rörande det nya besvärsförfarandet vunnits. Jag är inte övertygad om att anordningen med en tjänsteman hos riksförsäkringsverket som allmänt ombud innebär en lämplig lösning. Tills vidare bör underställningsförfarandet kunna godtagas som en ersättning för möjligheten för en särskild representant för det allmänna att föra upp mål till försäkringsdomstolen. Jag vill därför inte frånga mina förslag rörande förfarandet i försäkringsdomstolen.

Lagrådet har vidare beträffande rättegångskostnad i mål vid försäkringsdomstolen förordat, att domstolen skall kunna förplikta motpart att ersätta part kostnaden för hörande av sakkunnig i medicinsk fråga. En ledamot har velat öppna möjlighet för part att få ersättning för personlig inställelse vid domstolen. Lagrådets förslag skulle i praktiken innebära att ersättning skulle kunna tillerkännas enskild part av allmänna medel för sakkunnig, vars anlåtande påkallats av honom själv. De skäl som lagrådet andragit till stöd för sitt förslag har jag som framgår av vad jag yttrade vid lagrådsremissen förståelse för. En lösning av kostnadsfrågan enligt vad lagrådet förordat förutsätter att det allmänna regelmässigt står som den enskildes motpart. Enligt mitt förslag kommer detta att bli fallet blott i vissa mål. Att låta den enskilde få rätt till kostnadsersättning endast i sådana mål är uppenbarligen inte lämpligt. Jag vidhåller min tidigare uttalade uppfattning att ställning inte nu bör tagas till frågan om fördelning av kostnaden i socialförsäkringsmål. Om det skulle visa sig förenat med allvarliga olägenheter att möjlighet till kostnadsersättning för enskild part ej finnes, är jag beredd att upptaga denna fråga till särskild prövning.

Andra lagutskottet, som i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 45 år 1961 behandlade propositionen, hade även att taga ställning till motionsyrkanden av innebörd att det allmännas talan vid försäkringsdomstolen skulle föras av en särskild representant. Utskottet anförde i denna fråga:

Utskottet delar uppfattningen att det kan vara förenat med vissa fördelar, om det allmännas intressen i socialförsäkringsprocessen tillvaratas genom en särskild partsrepresentation. Processen kommer då att föras mellan två motstående parter, ett system som fått fast förankring i fråga om processordningen vid de allmänna domstolarna och som alltmera vinner insteg i förvaltningsprocessen. Detta system anses allmänt skapa de bästa förutsättningarna för en fullständig utredning och en allsidig belysning av saken. Det måste också vara av betydande värde att tillströmningen av besvärsmål till domstolen inte uteslutande blir beroende av överklagande av enskild part. Inte minst för att försäkringsdomstolen, såsom avsetts, skall kunna skapa vägledande praxis inom socialförsäkringen bör man tillse att förutsättningar finns för att målen i domstolen skall utgöra en provkarta på de mångskiftande intressekollisioner, avvägningsproblem och tolkningsfrågor som finns inom socialförsäkringen.

Emellertid anser utskottet i likhet med departementschefen att lösningen av frågan om en särskild partsrepresentation för det allmänna bör kunna anstå. Försäkringsdomstolen skall enligt vad som föreslås i propositionen träda i verksamhet redan den 1 juli innevarande år. Tiden intill dess medger icke utrymme för de ytterligare överväganden av frågan som erfordras innan ett definitivt beslut fattas. På grund av vad departementschefen uttalat anser sig utskottet dock kunna förutsätta, att frågan blir föremål för förnyad prövning.

I samma utlåtande behandlade *andra lagutskottet* motionsyrkanden av innebörd att ersättning till enskild part skulle utgå av allmänna medel, såvitt inställelsen skedde på kallelse av domstolen. I denna fråga anförde utskottet:

Även enligt utskottets mening finns det skäl som talar för att part i de med motionsyrkandet avsedda fallen erhåller ersättning av det allmänna. Enligt de bestämmelser som föreslås skola gälla för processen vid försäkringsdomstolen skall domstolen pröva vilken betydelse parts utelämnande skall tillmätas i bevisavseende. Det kan inte uteslutas, att part av ekonomiska skäl finner sig icke kunna efterkomma ett föreläggande att inställa sig vid domstolen, något som ur utredningssynpunkt kan lända honom till nackdel. En ledamot av lagrådet har också förordat, att i lagen om försäkringsdomstol intages bestämmelser, som ger möjlighet att under vissa närmare angivna förutsättningar tillerkänna part ersättning av allmänna medel för inställelse vid domstolen. Då emellertid departementschefen förklarar sig beredd att — därest det skulle visa sig förenat med allvarliga olägenheter att ersättning ej kan utgå — ompröva ersättningsfrågan, synes det lämpligt att frågan inte nu brytes ut ur sitt större sammanhang. Med hänsyn härtill anser utskottet sig inte böra biträda förevarande motionsyrkande.

Vid sin granskning av *proposition nr 90 år 1962* med förslag till lag om allmän försäkring vidhöll *lagrådet* sin föregående år i frågan om allmänt ombud uttalade mening.

I samband med riksdagsbehandlingen av den nämnda propositionen väcktes motioner med yrkande om inrättandet av en tjänst som allmänt ombud. Motionerna avslogs i enlighet med vad *andra lagutskottet* i *utlåtande nr 27* hemställt.

Utskottet

I förevarande motioner beröres två spörsmål som har samband med rättegången vid försäkringsdomstolen. Motionärerna yrkar dels att en tjänst som allmänt ombud vid försäkringsdomstolen skall inrättas och dels att frågan huruvida rättssökande bör tillerkännas förmånen av fri rättegångshjälp vid försäkringsdomstolen skall utredas.

I samband med behandlingen år 1961 av propositionen med bland annat förslag till lag om försäkringsdomstol hade *andra lagutskottet* att taga ställning till motionsyrkanden av innebörd att det allmännas talan vid försäkringsdomstolen skulle föras av en särskild representant. Utskottet delade då den av departementschefen uttalade uppfattningen att det kunde vara förenat med vissa fördelar, om det allmännas intressen i socialförsäkringsprocessen tillvaratogs genom en särskild partsrepresentation. Processen kom då att föras mellan två motstående parter, ett system som fått fast förankring i fråga om processordningen vid de allmänna domstolarna och som alltmera vann insteg i förvaltningsprocessen. Detta system ansågs allmänt

skapa de bästa förutsättningarna för en fullständig utredning och en allsidig belysning av saken. Det måste också vara av betydande värde att tillströmningen av besvärsmål till domstolen inte uteslutande blev beroende av överklagande av enskild part. Inte minst för att försäkringsdomstolen, såsom avsetts, skulle kunna skapa vägledande praxis inom socialförsäkringen borde man tillse att förutsättningar fanns för att målen i domstolen skulle utgöra en provkarta på de mångskiftande intressekollisioner, avvägningsproblem och tolkningsfrågor som fanns inom socialförsäkringen. Emellertid ansåg utskottet i likhet med departementschefen att lösningen av frågan om en särskild partsrepresentation för det allmänna borde kunna anstå. Försäkringsdomstolen skulle enligt vad som föreslogs i propositionen träda i verksamhet redan den 1 juli 1961. Tiden intill dess medgav icke utrymme för de ytterligare överväganden av frågan som erfordrades innan ett definitivt beslut fattades. På grund av vad departementschefen uttalat ansåg sig utskottet dock kunna förutsätta, att frågan blev föremål för förnyad prövning.

Även i samband med behandlingen under fjolåret av propositionen med förslag till lag om allmän försäkring var frågan om inrättande av en tjänst som allmänt ombud föremål för prövning i anledning av motionsyrkanden. Andra lagutskottet anslöt sig då till den av departementschefen i propositionen uttalade uppfattningen att man borde bida ännu någon tid innan slutlig ställning togs till frågan om partsrepresentation för det allmänna i socialförsäkringsprocessen.

Erfarenhet i någon betydande utsträckning av försäkringsdomstolens arbetsformer har ännu icke vunnits. Enligt utskottets mening bör ytterligare erfarenheter avvaktas innan slutligt ställningstagande sker till frågan om det allmännas partsrepresentation. Med hänsyn härtill kan utskottet icke biträda motionerna i denna del.

Frågan om fördelningen av kostnaderna i mål och ärenden, som avgöres av förvaltningsmyndighet, är föremål för utredning av besvärssakkunniga. Dessas arbete beräknas kunna avslutas innevarande år. Innan resultatet av de sakkunnigas arbete redovisats bör enligt utskottets mening ställningstagande till yrkandet om utredning av frågan om fri rättegångshjälp vid försäkringsdomstolen icke göras. På grund härav kan utskottet icke heller biträda motionerna i denna del.

Med hänsyn till det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I:267 och II:314, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 mars 1963

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herr Axel Svensson, fru Hamrin-Thorell, herr Kaijser, fru Carlqvist, fröken Nordström, herrar Lars Larsson, Dahlberg* och Thorsten Larsson;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Bengtsson i Varberg, fröken Sandell, herrar Johansson i Södertälje, Wahrendorff, Fredriks-son, Björkman och Carlsson i Huskvarna*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

I

av fru *Hamrin-Thorell*, herr *Kaijser*, fröken *Nordström*, herrar *Anderson* i Sundsvall, *Björkman* och *Carlsson* i Huskvarna, vilka ansett,

a) att det stycke i utskottets yttrande å s. 8 som börjar med orden »Erfarenhet i någon» och slutar med orden »Med hänsyn härtill kan utskottet icke biträda motionerna i denna del.» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Som ovan anförts fastställdes de nu gällande reglerna om underställning huvudsakligen därför att riksdagsmajoriteten inte ansåg tiden medge en prövning av lagrådets förslag om inrättande av en tjänst som allmänt ombud vid försäkringsdomstolen. De regler som genomförts har således från början avsetts vara provisoriska. Under sådana omständigheter finner utskottet skäl ej föreligga att avvakta ytterligare erfarenheter av de gällande bestämmelserna. Lagrådet har två år i följd framfört de önskemål som i förevarande avseende uttalas av motionärerna. Av dessa skäl och då det framstår som önskvärt att en tjänst som allmänt ombud snarast inrättas med hänsyn till att rättspraxis grundlägges i inledningsskedet av domstolens verksamhet biträder utskottet motionerna i denna del.»

b) att utskottet bort hemställa,

»A. att riksdagen med bifall till förevarande motioner, I:267 och II:314, såvitt däri yrkats inrättandet av en tjänst som allmänt ombud, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till detta års höstriksdag om sådana ändringar och tillägg i gällande lagstiftning att en tjänst som allmänt ombud vid försäkringsdomstolen inrättas och det nuvarande underställningssystemet inför försäkringsdomstolen avskaffas, samt

B. att motionerna, såvitt däri yrkats utredning om fri rättegångshjälp vid försäkringsdomstolen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

II

av herrar *Thorsten Larsson* och *Wahrendorff*.